

Subjektsplacering i rogativa satser: Ledföljdsvariation i mittfältet i modern svenska

Johan Brandtler & David Håkansson

Stockholms universitet & Uppsala universitet

johan.brandtler@su.se & david.hakansson@nordiska.uu.se

I modern svenska kan ordningen mellan subjekt och satsadverbial variera: *Om allting klaffar reagerar inte revisorerna* ≈ *Om allting klaffar reagerar revisorerna inte* (SAG IV:19). Den relativa ordningen mellan subjekt och negation i mittfältet bygger på ett komplext samspel mellan olika egenskaper hos subjektet som typ, definitheit, längd och placering i satsen (jfr Andréasson 2007; Brandtler, Håkansson & Hörberg 2018). Utöver faktorer knutna till subjektet förefaller också satstyp ha ett inflytande på valet av variant. I vår tidigare studie kunde vi visa att ledföljden SUBJEKT > ADVERBIAL var vanligare i rogativa satser än i andra typer av satser. Eftersom rogativa satser inte är informerande på samma sätt som deklarativa och kvesitiva satser förefaller det rimligt att anta att ledföljden i den förra satstypen utnyttjas för att markera delvis andra pragmatiska funktioner. Att det kan finnas ett samspel mellan ledföljden i mittfältet och språkhandlingstyp har föreslagits av Edwardsson (2019) som har lanserat hypotesen att ledföljden ADVERBIAL > SUBJEKT i rogativa satser utnyttjas när satsen gäller som en hövlig uppmaning. Jfr (1) och (2):

(1)	Kan du inte öppna fönstret?	[FRÅGA]
(2)	Kan inte du öppna fönstret?	[UPPMANING]

Samspelet mellan ledföljdsvariationen i mittfältet och språkhandlingstyp förefaller inte ha blivit föremål för någon mer genomgripande undersökning, och i vår tidigare undersökning visade sig dessvärre en närmare granskning av relationen mellan ledföljd och språkhandling inte heller vara möjlig eftersom antalet rogativa satser var så litet i materialet. I vårt föredrag ska vi därför återvända till ledföljdsvariationen i mittfältet men denna gång med speciellt fokus på rogativa satser. Med utgångspunkt i en ingående jämförelse mellan olika satstyper ska vi speciellt uppehålla oss vid frågan om ett eventuellt samspel mellan ledföljdsvariationen i mittfältet och språkhandlingstyp.

Referenser:

- Andréasson, Maia (2007): Satsadverbial, ledföljd, och informationsdynamik i svenskan. (Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 7.) Göteborg: Institutionen för svenska språket.
- Brandtler, Johan, David Håkansson & Thomas Hörberg (2018): Subjektet – en svårplacerad mittfältare. Föredrag vid GRAMINO 2, Oslo, 16 maj 2018.
- Edwardsson, Kristine (2019): Ledföljdsvariation i mittfältet i rogativa satser. Självständigt arbete. Institutionen för svenska och flerspråkighet. Stockholm: Stockholms universitet.
- SAG = Ulf Teleman, Staffan Hellberg & Erik Andersson (1999): Svenska Akademiens grammatik. Stockholm: Norstedts.